

Správa o pôsobení Slovenskej republiky v aktivitách medzinárodného krízového manažmentu za rok 2015

Úvod

Správa o pôsobení Slovenskej republiky v aktivitách medzinárodného krízového manažmentu za rok 2015 (ďalej len „Správa“) bola spracovaná na základe úlohy vyplývajúcej z uznesenia vlády SR č. 539/2012 z 10. októbra 2012, ktorá Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (MZVaEZ SR) ukladá raz ročne predložiť vláde SR na prerokovanie správu s hodnotením komplexného civilno-vojenského pôsobenia SR v aktivitách medzinárodného krízového manažmentu (MKM). V poradí štvrtá správa bola spracovaná v gescii MZVaEZ SR s využitím podkladov vecne príslušných ministerstiev - Ministerstva obrany SR (MO SR), Ministerstva vnútra SR (MV SR) a Ministerstva financií SR (MF SR) – a Generálnej prokuratúry SR (GP SR). Správa o pôsobení SR v MKM obsahuje informáciu o zapojení Ozbrojených síl SR (OS SR), Policajného zboru (PZ), finančnej správy (FS) a odborníkov GP SR a MZVaEZ SR do riešenia krízových situácií za rok 2015 prostredníctvom vyhodnotenia spôsobu podpory snahy medzinárodného spoločenstva o vyriešenie konkrétnych krízových situácií a hodnotenia efektívnosti komplexného civilno-vojenského pôsobenia SR. Správa obsahuje výhľad pôsobenia SR v jednotlivých aktivitách na rok 2016. Správa neobsahuje príspevky SR v rámci bilaterálnej formy pomoci.

I. Východiska pôsobenia SR v medzinárodnom krízovom manažmente v roku 2015

Bezpečnostné prostredie v roku 2015 bolo charakterizované vysokou mierou nepredvídateľnosti, komplexnosti a konkurenčného boja. Široká škála výziev a hrozieb kládla na európske spoločenstvo zvýšené nároky pri zaručovaní vnútornej a vonkajšej bezpečnosti, ale aj pri hľadaní konsenzu v kľúčových témach zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Prijímanie politických riešení v oblasti medzinárodného krízového manažmentu na pôde Bezpečnostnej rady OSN malo významný vplyv na riešenie globálnych konfliktov, ako aj na bezpečnosť Európskej únie (EÚ). Medzi takéto politické riešenia, môžeme zaradiť aj Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorý sa dotýka posilnenia kontrol na vonkajších hraniciach s použitím príslušných databáz. Cieľom tohto návrhu je uložiť členským štátom povinnosť vykonávať systematické kontroly osôb, ktoré požívajú právo na voľný pohyb v súlade s právom Európskej Únie, pri prekračovaní vonkajšej hranice s použitím databáz stratených a odcudzených dokladov, ako aj s cieľom overiť, či tieto osoby nepredstavujú hrozbu pre verejný poriadok a vnútornú bezpečnosť. Tento návrh je prioritne reakciou na zvýšenú mieru teroristickej hrozby v Európe, mal by byť však zameraný na všetky možné riziká pre vnútornú bezpečnosť. Vzhľadom na to, že teroristická hrozba nie je adresovaná konkrétnemu štátu a nárast občanov, ktorí cestujú do Sýrie, aby sa pripojili k teroristickej organizácii ISIL sa zvyšuje, bolo nutné, aby sa prijali konkrétne opatrenia, medzi ktoré môžeme zaradiť aj tento návrh.

Oblúk nestability, ktorý lemoval EÚ pozdĺž juhovýchodnej hranice, obsiahol viacero bezpečnostných výziev a hrozieb, vrátane nekontrolovaných migračných tokov, energetickej bezpečnosti, aktivít polovojenských neštátnych aktérov, teroristických útokov, ako aj nárastu konvenčných hrozieb, a to najmä v dôsledku zvýšenej militarizácie tretích krajín v blízkosti hraníc EÚ a NATO sprevádzanú nárastom leteckých incidentov.

Z geografického hľadiska bola najvýraznejšia miera pretrvávajúceho násilia a destabilizácie zreteľná na juhovýchodnej Ukrajine, pri ozbrojených aktivitách teroristickej organizácie ISIL v oblasti stredného východu, najmä v oblasti Sýrie a Iraku, ako aj pokračujúce násilie a neschopnosť regionálnych aktérov zaručiť bezpečnosť a viesť politický dialóg v severnej a subsaharskej Afrike. Rozsah a charakter bezpečnostných výziev v Európe a jej susedstve potvrdil rastúce prepojenie medzi vnútornou a vonkajšou bezpečnosťou a zdôraznil potrebu komplexného prístupu EÚ, vrátane podpory humanitárnej a rozvojovej pomoci.

V nadväznosti na teroristické útoky vo Francúzsku bol po prvýkrát v rámci EÚ využitý článok 42.7 Zmluvy o EÚ, ktorý pojednáva o vzájomnej obrane členských štátov EÚ. SR v rámci preukázania solidarity reagovala na pomoc Francúzsku schválením mandátu na vyslanie príslušníkov OS SR do misie EUTM Mali. Na domácej scéne SR reagovala na teroristické útoky prijatím tzv. „protiteroristického balíčka“, ktorý zahŕňa viacero opatrení najmä v oblasti posilňovania kapacít a právomocí bezpečnostných a spravodajských zložiek SR. V rámci koncepcie posilňovania obranyschopnosti štátu vláda SR v roku 2015 schválila zákon o dobrovoľnej vojenskej príprave, ako aj novelizáciu zákona o aktívnych zálohách.

V roku 2015 pokračovali prípravy Vyšehradskej Bojovej skupiny EÚ, ktoré vyvrcholili úspešným certifikačným cvičením na konci roka. SR tak môže deklarovať bojovú pohotovosť V4 EU BG k 1. 1. 2016. SR v roku 2015 v rámci plnenia záväzkov NATO prispievala do spoločných jednotiek (NRF a VJTF) vyčlenením vopred definovaného príspevku OS SR. SR aktívne pokračovala v implementácii opatrení prijatých na Waleskom summite NATO v súlade s iniciatívou Akčného plánu pripravenosti (RAP).

V rámci čoraz užšieho prepájania vnútornej a vonkajšej bezpečnosti boli posilňované spoločné cvičenia bezpečnostných zložiek. Okrem civilných misií MKM boli príslušníci PZ zapojení aj do zabezpečovania ochrany Schengenských hraníc, a to v rámci bilaterálnych dohôd s členskými krajinami EÚ.

EÚ čelila aj vnútorným výzvam, a to najmä v zachovaní jednoty a súdržnosti v otázkach finančnej a ekonomickej stability a migračnej a energetickej politiky. V tejto súvislosti SR vyvíjala úsilie za účelom zachovania politickej kohézie, avšak pri platnosti princípov dobrovoľnosti a národnej zodpovednosti.

EÚ pokračovala v integračnej a asociačnej politike na západnom Balkáne, s krajinami Východného partnerstva, ako aj v prehľbovaní vzťahov s Tureckom ako dôležitým partnerom v oblasti Blízkeho východu. V júni 2015 Európska rada rozhodla o vypracovaní Globálnej stratégie EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku. SR sa aktívne podieľala na jej prípravách, vrátane prijatia dvoch spoločných deklarácií V4 k témam Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP).

MO SR a MV SR prostredníctvom vyslania svojich príspevkov do vojenských operácií a civilných misií v roku 2015 aktívne participovali na plnení záväzkov súvisiacich s členstvom v EÚ, NATO, OSN a OBSE. Aktivita SR v MKM zahŕňali širokú škálu úloh, od bojových operácií, poradenských činností, po poskytovanie expertízy v oblasti polície, súdnictva, hraničnej a colnej kontroly. Súčasťou civilného krízového manažmentu je aj monitorovanie implementácie mierových dohovorov a dohôd o prímerí a opatrenia na ochranu práv menšín a demokracie, ako aj niektoré činnosti v rámci reformy bezpečnostného sektora (Security Sector Reform - SSR). Mechanizmus prípravy, vysielania a financovania civilných

expertov¹ je v podmienkach SR upravený na základe zákona č. 503/2011 Z. z. o vysielaní civilných expertov na výkon práce v aktivitách krízového manažmentu mimo územia SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V roku 2015 sa SR zapojila aj do novej misie, a to do policajného komponentu mierovej misie OSN v Haiti. Do aktivít MKM sa snažilo zapojiť aj MF SR, avšak pri náročných výberových konaniach do medzinárodných misií ich kandidáti neboli úspešní. MZV a EZ SR pokračovalo vo vyslaní 1 civilného experta do špeciálnej monitorovacej misie OBSE na Ukrajine.

II. Účasť SR v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu

Z geografického hľadiska sa SR v roku 2015 zapájala do aktivít medzinárodného krízového manažmentu v oblastiach svojho prioritného zahraničnopolitického záujmu v súlade so Zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2015 a na základe požiadaviek medzinárodného spoločenstva.

II.1 Západný Balkán, Východná Európa, Stredná Ázia

II.1.1 EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine a Veliteľstvo NATO v Sarajeve

Vojenská operácia EUFOR ALTHEA zriadená v decembri 2004 je súčasťou komplexného prístupu EÚ k bezpečnostnej, politickej a sociálno-ekonomickej stabilizácii Bosny a Hercegoviny (BaH) a zapadá do celkovej mozaiky stabilizačných cieľov EÚ v regióne západného Balkánu. Mier, stabilita, rozvoj a prosperita celého regiónu západného Balkánu patria naďalej medzi priority slovenskej zahraničnej politiky. Sily pôsobiace v operácii majú mandát Bezpečnostnej rady OSN, ktorý je predlžovaný na ročnej báze. Súčasný mandát operácie EUFOR ALTHEA je platný do 11. novembra 2016.

V úzkej koordinácii a súčinnosti s operáciou EUFOR ALTHEA pôsobí na území BaH aj Veliteľstvo NATO so sídlom v Sarajeve. Veliteľstvo NATO v Sarajeve predstavuje po rozhodnutí o ukončení operácie NATO SFOR v BaH v roku 2004 vojenskú prítomnosť NATO v krajine. Jeho hlavnou úlohou je pomoc štátnym orgánom BaH pri realizácii obrannej reformy a pri vytváraní systému efektívneho riadenia a velenia ozbrojených síl BaH. Taktiež asistuje pri zabezpečení efektívnych demokratických rozpočtových a riadiacich procesov ozbrojených síl BaH. Veliteľstvo plní aj podporné úlohy, vrátane spravodajskej činnosti, plánovania a riadenia aktivít NATO na území BaH.

OS SR obsadzovali aj v roku 2015 v rámci operácie ALTHEA 3 styčné a pozorovacie tímy - LOTs (styčný pozorovací tím) v mestách Novo Sarajevo, Višegrad a Foča. Koordinačné centrum LCC (koordinačné centrum LOT) bolo aj v roku 2015 pod vedením OS SR. Náčelník LCC je jedným z 2 prvkov veliteľa EUFOR, ktoré plnia operačnú úlohu. Úlohou SR ako vedúcej krajiny bolo zabezpečovať funkciu riadiaceho a koordinačného prvku medzi LOT tímami a zložkou veliteľstva EUFOR, zodpovednou za zabezpečenie situačného prehľadu pre veliteľa EUFOR. V roku 2015 OS SR prispeli navyše do medzinárodnej jednotky Vojenskej polície.

¹ Centrálna evidencia expertov SR v oblasti civilného krízového manažmentu bola zriadená na základe uznesenia vlády č. 572 zo 6.7.2005. S cieľom systematickej evidencie disponibilných civilných expertov z rôznych oblastí expertízy bol na základe centrálnej evidencie expertov SR zriadený register civilných expertov, ktorého súčasťou sú aj experti z interných databáz (napr. MV SR - *Špecializovaný intervenčný tím a Civilná správa a civilná ochrana*). Register vedie MZV a EZ SR.

Úlohou príslušníkov OS SR vyslaných do predmetnej vojenskej operácie bolo plnenie úloh styčných a pozorovacích tímov, ktoré zahŕňajú najmä monitorovaciu činnosť v priestore zodpovednosti, zabezpečovanie styku s predstaviteľmi miestnej samosprávy vo vymedzenom regióne priestoru operácie a vykonávanie tzv. styčnej činnosti a spolupráce s vládnyimi, mimovládnyimi organizáciami, ako aj štruktúrami medzinárodných organizácií v priestore operácie s cieľom zabezpečenia adekvátnej reakcie EÚ na prípadné zmeny bezpečnostnej situácie. Príslušníci OS SR podliehali operačnému veleniu veliteľstva EUFOR.

Bezpečnostná situácia v priestore rozmiestnenia našich jednotiek bola hodnotená ako pokojná a stabilná. Napriek tomuto hodnoteniu však táto situácia ostáva krehká.

Počet nasadených príslušníkov OS SR v roku 2015 bol 38, z toho 1 príslušník pôsobil na veliteľstve NATO v Sarajeve. Okrem toho poskytli OS SR v roku 2015 príspevok do okamžitých záloh pre operáciu EUFOR ALTHEA, ktorý bol v pohotovosti od 1. februára do 31. decembra 2015. Celkovo od vzniku operácie pôsobilo v BaH 713 príslušníkov OS SR, z toho 20 žien.

Zámerom OS SR na rok 2016 je pokračovanie účasti OS SR v priestore operácie bez väčších zmien.

II.1.2 EULEX Kosovo

Civilná misia EULEX Kosovo bola zriadená 4.2.2008 s cieľom podporiť posilňovanie právneho štátu (rule of law) na území Kosova. V rámci angažovania sa na západnom Balkáne ako jednej zo zahranično-politických priorít SR je pôsobenie slovenských expertov práve v tejto misii dôležitým príspevkom a prejavom podpory SR pre európsku perspektívu Kosova. Hlavným mandátom misie je napomáhať a podporiť budovanie kapacít kosovských inštitúcií, policajných, administratívnych a justičných orgánov, v oblasti bezpečnosti a právneho štátu a pri rozvoji a posilňovaní nezávislého multietnického právneho systému a približovaní sa k európskym a medzinárodným štandardom. Zároveň má misia, ako jediná z civilných misií EÚ, aj exekutívne právomoci v niektorých oblastiach ako polícia, prokuratúra a súdnictvo, kde zabezpečuje výkon činností.

V roku 2015 bola spracovaná strategická revízia misie, ktorá navrhla predĺženie mandátu misie do 14. júna 2018, čo však podlieha aj akceptácii kosovskej strany, vrátane ďalších zmien zamerania mandátu. O týchto elementoch a zmenách diskutovali členské štáty EÚ na úrovni Politicko-bezpečnostného výboru (PSC) a tiež Výboru pre civilné aspekty krízového manažmentu (CivCom), pričom nateraz nebola dosiahnutá dohoda a diskusie o budúcej podobe misie (rozsah úloh, počet príslušníkov) budú pokračovať začiatkom r. 2016. Misia by si však mala udržať svoj exekutívny mandát najmä v súvislosti s plnením úlohy bezpečnostnej zložky druhej reakcie (*2nd security responder*). V tejto súvislosti by mali byť udržané aj špeciálne policajné jednotky, v ktorých sú umiestnení aj príslušníci PZ SR. V roku 2016 dôjde tiež k založeniu Špeciálneho súdu pre Kosovo pre riešenie prípadov indikovaných v správe senátora D. Martyho a na základe vyšetrovaní špeciálnej jednotky pôsobiacej v rámci EULEX Kosovo (SITF – Special Investigative Task Force).

V roku 2015 pôsobili do novembra v misii EULEX Kosovo 6 príslušníci PZ, aktuálne príspevok SR klesol na 4 príslušníkov PZ, čo bolo spôsobené aj rotáciou v rámci misie a výberovými procesmi. Vysoko hodnotená je odborná pripravenosť a taktická zdatnosť slovenských policajtov, členov IG (Intervention Group) v misii EULEX, čo bolo tlmočené

veliteľom jednotky IG počas pracovnej návštevy pracovníkov úradu medzinárodnej policajnej spolupráce prezídia PZ v Kosove v máji 2015.

V prípade predĺženia mandátu misie v roku 2016 sa odporúča udržať príspevok SR do misie podľa potrieb misie a možností rotácie slovenských expertov. Rovnako je vhodné zvážiť vyslanie ďalších slovenských expertov, predovšetkým pre oblasť spravodlivosti, ktorí by potenciálne pôsobili v rámci špeciálneho súdu.

II.1.3. OBSE – Macedónsko

Misia OBSE v Macedónsku bola zriadená v roku 1992 s úlohou zabrániť regionálnym konfliktom. Úlohou misie je vykonávanie pravidelných monitorovacích návštev miestnych komunít a udržiavanie komunikačnej siete s politickými predstaviteľmi, členmi občianskej spoločnosti, náboženskými vodcami a orgánmi presadzovania práva. Misia pracuje s úradmi a napomáha zavádzať integrovaný vzdelávací systém, buduje kapacity štátnych úradníkov v súlade s medzinárodnými demokratickými normami a zásadami. Pomáha tiež pri presadzovaní práv menšín, formou vzdelávacích projektov policajtov a pomáha justičným orgánom pri ich reformnom procese. Policajný zbor SR sa do misie OBSE na území Macedónska zapojil v apríli 2014, odkedy tam pôsobí, vrátane roku 2015, až do súčasnej doby 1 príslušník PZ. Tento má na starosti projekty podporujúce reformy hraničnej polície a boj proti organizovanému zločinu.

II. 1.4. OBSE – Ukrajina

OBSE špeciálna monitorovacia misia na Ukrajine (SMM) bola nasadená 21. marca 2014 na základe žiadosti ukrajinskej vlády a na základe rozhodnutia všetkých 57 účastníckych štátov OBSE. SMM je civilná misia. Jej hlavnou úlohou je sledovať a hlásiť nestranne a objektívne o situácii na Ukrajine a uľahčiť dialóg medzi všetkými stranami krízy. Policajný zbor SR sa do misie OBSE na území Ukrajiny zapojil v máji 2014. V súčasnosti v misii pôsobia 3 príslušníci PZ. V misii pôsobí aj 1 civilný expert MZVaEZ SR.

II.1.5 EUBAM – Moldavsko a Ukrajina

V decembri 2005 bola zriadená podporná hraničná misia EUBAM Moldavsko-Ukrajina. Ide o projekt Európskej komisie, ktorý má zabezpečiť obidvom vládam koordinovanú asistenciu v oblastiach hraničnej polície a colnej správy formou monitoringu, výcviku a vzdelávania v súlade so štandardmi EÚ. Misia súčasne poskytuje konkrétne odporúčania relevantným orgánom a podporuje činnosti vykonávané ukrajinskou a moldavskou hraničnou políciou a colnou správou smerujúce k urovnaniu konfliktu v tzv. podnesterskej oblasti. PZ sa do tejto misie zapojil už koncom roka 2005. V roku 2015 pôsobili v misii 3 príslušníci PZ. V priebehu septembra 2015 bolo uskutočnené prijatie veliteľa misie EUBAM prezidentom PZ, kde boli prerokované východiská a ciele misie v budúcom období. V októbri 2015 bolo uskutočnené prijatie veliteľa misie EUBAM aj prezidentom FS. Záverom roka 2015 bola slovenská prítomnosť v misii EUBAM navýšená o 1 príslušníka PZ na 4.

V roku 2015 FS v misii EUBAM nemala vyslaného colníka (prvýkrát od zriadenia podpornej hraničnej misie EUBAM). Aj napriek pretrvávajúcemu záujmu FS o účasť v misii

EUBAM sa uchádzačom nepodarilo uspieť v náročných výberových konaniach. FS sa bude aj naďalej usilovať obsadiť voľné pozície v rámci misie kvalifikovanými expertmi.

II.1.6 EUMM Gruzínsko

Monitorovacia misia EUMM na území Gruzínska bola spustená v októbri 2008 v reakcii na vývoj bezpečnostnej situácie. Hlavnou úlohou misie je monitorovanie implementácie tzv. Šesťbodovej mierovej dohody z augusta 2008 medzi Ruskom a Gruzínskom. Hlavnou úlohou misie je posilňovanie opatrení na budovanie dôvery medzi Gruzínskom a odštiepeneckými územiami Abcházskom a Osetskom, normalizácia vzťahov, uvoľňovanie napätia vo forme sprostredkovania kontaktov a poskytovanie informácií potrebných pre proces prijímania politických rozhodnutí v rámci EÚ. Misia monitoruje kroky a stav bezpečnostných síl Gruzínska, stiahnutie bezpečnostných síl RF z odštiepeneckých území Abcházska a Južného Osetska a celkovú situáciu pozdĺž administratívnej línie s týmito entitami, dodržiavanie ľudských práv a návratu utečencov a vysídlených osôb. Pôsobenie slovenských expertov v rámci misie EUMM je rovnako v línii zahraničnopolitických priorít pôsobenia v krajinách Východného partnerstva. Záujmom SR v rámci EÚ bude aj pre ďalšie pôsobenie misie udržať celkový počet monitorov misie na úrovni 200 monitorov v línii Šesťbodovej dohody. V tejto súvislosti bude dôležité naďalej vysielat' zo strany SR expertov do misie. V roku 2015 pôsobili v misii za SR experti MO SR (1 príslušníčka) a PZ (2 príslušníci). Zámerom tak OS SR ako aj PZ na rok 2016 je pokračovať vo vysielaní expertov do misie podľa potrieb misie, čo je v línii deklarovanej pozície SR na udržanie celkového počtu monitorov. Podľa vypísaných pozícií je možné vysielat' expertov na pozície monitorov, prípadne politických poradcov, čím nadobudnú skúsenosti z prostredia medzinárodného krízového manažmentu. Rovnako tak misia disponuje projektovou bunkou, v rámci ktorej sú pripravované a financované projekty so zameraním na posilnenie mechanizmu na budovanie dôvery, preto je vhodné ponúknuť expertízu v oblasti rozvojovej pomoci, čo môže otvoriť priestor angažovaniu a spolupráci slovenským mimovládnym organizáciám a expertom.

Pre rok 2016 odporúčame udržať účasť SR v misii. Zároveň je vhodné zvážiť vyslanie diplomatického zamestnanca MZVaEZ SR do misie, prípadne experta mimovládneho sektora prostredníctvom zákona 503/2011 Z.z. o vysielaní civilných expertov na výkon práce do aktivít krízového manažmentu mimo územia SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyčleniť na tento krok dostatočné finančné prostriedky. (Pozn.: Účasť diplomatického zamestnanca sa osvedčila aj v minulosti.)

II.1.7 Misia OBSE v Dušanbe, Tadžikistan

Počas roka 2015 pôsobil v misii OBSE v Tadžikistane 1 príslušník PZ, ktorý zastával špecializované miesto policajného radcu boja proti terorizmu a policajných záležitostí v misii. Úlohou príslušníka PZ bolo napomáhať miestnym orgánom v boji proti terorizmu a koordinovať medzinárodné aktivity na uvedenom poli práce s miestnymi orgánmi. Vyslanie a zapojenie sa v predmetnej misii bolo skončené v auguste 2015 uplynutím doby vyslania slovenského policajta.

Z hľadiska príspevkov SR do aktivít medzinárodného krízového manažmentu v oblasti západného Balkánu, východnej Európy, strednej Ázie v roku 2016 odporúčame zachovať

pôsobenia na úrovni z roku 2015 a posilniť prítomnosť v misiách na Ukrajine, predovšetkým zapojením sa do misie EUAM Ukrajina.

Zároveň odporúčame hľadať možnosti vyslania civilných expertov do civilných misií na základe zákona č. 503/2011 Z. z. o vysielaní civilných expertov na výkon práce v aktivitách krízového manažmentu mimo územia SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zvažovať možnosti posilnenia civilnej účasti SR v MKM podľa dostupnosti finančných a personálnych zdrojov.

II.2 Afganistan

SR sa v Afganistane dlhodobo angažovala prostredníctvom širokého spektra nástrojov, vo vojenskej oblasti v rámci pôsobenia NATO (ISAF/od roku 2015 Resolute Support), v civilnej oblasti sa v rámci misie EÚ (EUPOL Afganistan) podieľala na budovaní afganskej národnej polície a na celkovom posilňovaní právneho štátu. Afganistan je tiež jednou z teritoriálnych priorít slovenskej Oficiálnej rozvojovej pomoci. Rozvojové aktivity MZVaEZ SR sú v synergii s pôsobením SR v oblasti jej bezpečnostnej politiky a v súlade s medzinárodnými záväzkami SR.

II.2.1 Resolute Support (RS)

Plánovaným ukončením operácie ISAF v Afganistane k 31.12.2014 a spustením operácie Resolute Support („Rozhodná Podpora“) dňom 1.1.2015 došlo k výraznej redukcii príspevkov OS SR z pôvodných 300 na súčasných 36 príslušníkov OS SR (so stavom k 31.12.2015).

Operácia RS sa od ISAF-u líši tým, že RS je nebojová operácia a zameriava sa predovšetkým na výcvik, poradenstvo a asistenciu pre afganské bezpečnostné zložky. OS SR majú k účasti v tejto operácii mandát NR SR (Uznesenie č.1531 z 11. decembra 2014 a č.2106 z 12. novembra 2015) v celkovom mandátnom počte 66 profesionálnych vojakov. Vnútna bezpečnostná situácia v Afganistane bola v roku 2015 naďalej extrémna s neustálym vysokým rizikom priamych, či nepriamych útokov. Počet útokov vykonaných proti koalíčným jednotkám je štatisticky nižší ako za minulý rok, ale v ostatných mesiacoch sa zintenzívnili útoky proti afganskej vláde a bezpečnostným zložkám.

Príslušníci slovenského kontingentu plnili operačné úlohy v provincii Kábul. Prví príslušníci v počte 35 (7x národný podporný prvok, 7x veliteľstvo RS a 21x špeciálny operačný poradenský tím) boli nasadení 5. decembra 2014.

Nasadenie nových spôsobilostí do vojenskej operácie RS v roku 2015 bolo vykonané nasledovne:

- 4. februára 2015 slovenský príspevok doplnený o spôsobilosť zdravotníckej podpory (ROLE 1&2) v počte 2 príslušníkov,
- 4. augusta 2015 slovenský príspevok doplnený o nasaditeľný komunikačný modul (DCM-C) v počte 12 príslušníkov.

V mesiaci november 2015 bolo ukončené pôsobenie 2 príslušníkov OS SR na veliteľstvo RS na pozíciách staršieho poradcu a štábneho dôstojníka.

V mesiaci december 2015 bolo ukončené pôsobenie jednotky DCM-C v počte 12 príslušníkov.

V roku 2015 boli vykonané dve rotácie a jedno stiahnutie personálu, počas ktorých sa vystriedalo celkovo 122 príslušníkov OS SR, z toho 4 ženy. Vo vojenskej operácii RS v Afganistane v roku 2015 neboli zaznamenané žiadne mimoriadne udalosti.

Zámerom OS SR na rok 2016 je pokračovanie účasti OS SR v priestore operácie, pričom v mesiaci marec 2016 je plánované navýšenie príspevku o spôsobilosť AAT (letecký poradenský tím) v súvislosti s obsluhou vrtuľníkov Mi-17/171 v počte 2 príslušníkov OS SR.

Odporúčame pokračovať v plnení úloh v rámci novej operácie NATO Resolute Support, vrátane navýšenia príspevku o spôsobilosť leteckého poradenského tímu.

II.2.2 EUPOL Afganistan

Civilná misia EUPOL Afganistan začala svoju činnosť 15. júna 2007. Mandát misie je predĺžený do decembra 2016, kedy bude ukončená jej činnosť. Hlavným cieľom misie EUPOL Afganistan je reforma afganskej polície v kontexte komplexnej reformy právneho systému a štátnych inštitúcií po páde Talibanu, kde doteraz absentuje spolupráca a koordinácia činnosti polície, prokuratúry a súdnictva. Najväčšou prioritou zostáva boj proti terorizmu, drogovej kriminalite a korupcii. Misii sa podarilo dosiahnuť viaceré ciele. EÚ bude pokračovať vo svojom pôsobení v Afganistane v oblasti bezpečnosti, avšak prostredníctvom iných nástrojov, najmä nástrojov Európskej komisie. V roku 2015 pôsobili v misii EUPOL Afganistan 2 príslušníci PZ. V súvislosti s plánovaným ukončením misie sa však pristúpilo k postupnému stiahnutiu národného príspevku štruktúrach misie a v decembri 2015 ukončil slovenský kontingent svoje aktivity návratom posledného príslušníka PZ v danej misii.

V roku 2016 sa neodporúča vysielanie ďalších expertov SR do misie, nakoľko dôjde pravdepodobne k jej postupnej redukcii a ukončeniu pôsobenia.

II.3 Cyprus, Blízky východ a Haiti

II.3.1 UNFICYP (mierová misia OSN na Cypre)

Mierová misia UNFICYP na Cypre bola zriadená v roku 1964 rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 186/1964. Je jedna z najdlhšie aktívnych mierových misií na svete. Jej úlohou je prevencia konfliktu medzi komunitou cyperských Grékov a cyperských Turkov na ostrove. Činnosť a aktivity misie sa rozšírili v roku 1974 po vstúpení Turecka do konfliktu a následnej tureckej vojenskej intervencii v severnej časti ostrova. Jej hlavnými úlohami je zabrániť návratu ozbrojeného konfliktu, vykonávať dohľad nad dodržiavaním „status quo“ na líniiach zastavenia paľby z roku 1974, ktoré tvoria hranice nárazníkového pásma a prispievať k budovaniu dôvery a dodržiavaniu právneho poriadku.

Hlavnou operačnou úlohou OS SR v roku 2015 bolo zabezpečenie integrity nárazníkovej zóny (NZ) v Sektore 4 a udržanie vojenského „status quo“ opozičných síl. Pri plnení danej úlohy bol kladený dôraz na:

- zabezpečenie každodenného hliadkovania v priestore zodpovednosti,
- riešenie vojenských narušení,
- vyjednávanie od najnižších stupňov velenia.

SR bola aj v roku 2015 vedúcou krajinou v Sektore 4. V rámci Sektoru 4 pod slovenským vedením pôsobili aj ozbrojené sily Maďarska, Srbska a Ukrajiny.

Sektor 4 pod slovenským vedením splnil všetky úlohy v súlade so štandardnými operačnými procedúrami misie, ako aj v súlade s ďalšími koncepčnými a plánovacími dokumentmi. Bezpečnostná situácia v priestore pôsobenia príslušníkov OS SR bola v roku 2015 pokojná. Jednotka sa nachádzala v stave bojovej pohotovosti „GREEN“, čo je základný stupeň bojovej pohotovosti misie UNFICYP.

Počet nasadených príslušníkov OS SR v roku 2015 v priestore operácie bol 159. Celkovo od vzniku operácie pôsobilo na Cypre 2,774 príslušníkov OS SR, z toho 117 žien. V misii UNFICYP pôsobili v r. 2015 4 príslušníci PZ. Vzhľadom na personálny stav policajnej zložky misie boli prispievateľské štáty v decembri 2015 vyzvané k navýšeniu počtov policajtov v misii. PZ na uvedenú výzvu reagoval a ponúkol navýšenie o dvoch príslušníkov PZ. Po procese výberu a akceptácie sa v súčasnosti realizuje posledná fáza prípravy pred vyslaním a predpokladané vyslanie uvedených príslušníkov PZ je k 1. februáru 2016. V roku 2016 tak bude slovenské zastúpenie v misii pozostávať zo 6 príslušníkov PZ.

Zámerom OS SR a PZ na rok 2016 je pokračovanie účasti v priestore operácie bez väčších zmien.

V roku 2016 odporúčame zachovať pôsobenie SR v operácii UNFICYP na úrovni z roku 2015.

II.3.2 UNTSO

Pozorovateľská misia OSN na Blízkom východe UNTSO (misia OSN pre dohľad nad udržiavaním prímeria) je prvou mierovou misiou OSN, ktorá vznikla v roku 1948. V nadväznosti na vojny v rokoch 1956, 1967 a 1973 v regióne Blízkeho východu prechádzali hlavné úlohy UNTSO menšími zmenami v súvislosti s meniacou sa politickou situáciou. Hlavnou úlohou misie UNTSO je monitorovanie prímeria a dohliadanie na plnení dohôd o prímerí v regióne.

Hlavnou úlohou misie bolo naďalej sledovať a udržiavať bezpodmienečné prímerie nariadené BR OSN až do konečného mierového urovnania a pomôcť stranám v dohľade nad dodržiavaním podmienok dohôd o prímerí z roku 1948, t. j. vykonávať inšpekcie, patrolovanie, pozorovanie a hlásenie aktivít ktoré môžu viesť k porušeniu dohody o stiahnutí sa medzi Izraelom a Sýriou z roku 1974.

V roku 2015 pôsobili na Golanských výšinách (Sýria / Izrael) 2 príslušníci OS SR.

Jeden príslušník OS SR vykonával vyššiu veliteľskú funkciu ako vedúci skupiny pozorovateľov Golany - Tiberias.

Bezpečnostná situácia v priestore bola vážna, ovplyvňovaná hlavne prebiehajúcim konfliktom v Sýrii a situáciou medzi Izraelom a Palestínou.

Celkovo od vzniku operácie sa na Golanských výšinách (Sýria / Izrael) vystriedalo 33 príslušníkov OS SR.

Zámerom OS SR na rok 2016 je pokračovanie účasti OS SR v priestore operácie bez väčších zmien.

V roku 2016 odporúčame pokračovať v prispievaní do pozorovateľskej misie OSN na Blízkom východe, so zohľadnením vývoja bezpečnostnej situácie.

II.3.3 EUPOL COPPS

Misia EUPOL COPPS s pôsobnosťou na palestínskych územiach bola zriadená 1. januára 2006 a je vyjadrením pokračujúceho úsilia EÚ smerujúceho k poskytnutiu podpory palestínskym autoritám v plnení ich záväzkov najmä v otázkach bezpečnosti a budovania inštitúcií. Podpora EÚ sa zameriava na zvýšenie bezpečnosti a ochrany miestnej populácie, znovunastolenie práva a poriadku, zahŕňajúc oblasť reforiem v oblasti bezpečnosti, trestného súdnictva a spravodlivosti.

SR sa zapojila do plnenia úloh na palestínskych teritóriách až v roku 2012 vyslaním 1 policajného experta. Nakoľko prišlo k prehodnoteniu aktivít našej účasti v regióne, po konzultáciách s MZVaEZ SR sa vedenie PZ rozhodlo nenominovať ďalších kandidátov do misie potom, čo bolo ukončené pôsobenie príslušníka PZ.

V roku 2016 odporúčame neobnovovať príspevok v misii EUPOL COPPS.

II.3.4 MINUSTAH, Haiti

Na základe stretnutia ministra vnútra SR s asistentom generálneho tajomníka OSN 13. mája 2014 bol PZ pripravený navýšiť účasť príslušníkov PZ do misií OSN podľa ponuky sekcie OSBN pre mierové organizácie (DPKO). V priebehu roku 2014 bola vyprofilovaná požiadavka OSN a SR bola požiadaná o zapojenie sa do misie MINUSTAH na Haiti. Misia pôsobí na Haiti od roku 2004 a jej hlavná činnosť spočíva v pomoci a stabilizácii verejnej správy, reforme práce policajných zložiek. Taktiež prítomnosť medzinárodných síl prináša efekt stabilizácie bezpečnostnej situácie v krajine. V júni 2015 boli vyslaní slovenskí policajti v počte 6 príslušníkov PZ.

V roku 2016 odporúčame zachovať príspevok SR v misii MINUSTAH.

III. Reforma bezpečnostného sektora, rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc

III.1 Aktivity na podporu reformy bezpečnostného sektora

Integrálnou súčasťou aktivít SR v medzinárodnom krízovom manažmente je aj oblasť SSR. Týka sa to najmä regiónov, kde pôsobia slovenské jednotky a experti. Paralelne s týmto angažovaním sa SR kontinuálne podieľala na rozvoji témy SSR aj v oblasti medzinárodnej politiky so zameraním na medzinárodné organizácie. V rámci OSN vo februári usporiadala SR v spolupráci Juhoafrickou republikou otvorené zasadnutie na vysokej úrovni Skupiny priateľov OSN pre SSR v New Yorku, na ktorom došlo k dohode o začatí procesu skúmania vzťahu medzi SSR a novou rozvojovou Agendou 2030, predovšetkým však rozvojového cieľa č. 16 – budovanie transparentných a demokratických štátnych inštitúcií a zabezpečenie prístupu k spravodlivosti. Na uvedené stretnutie nadviazalo ministerské zasadnutie Skupiny priateľov SSR 2. októbra 2015, ktoré sa uskutočnilo tiež z iniciatívy Slovenskej republiky. Cieľom podujatia bolo podrobnejšie preskúmať vzťah medzi SSR a rozvojom vo svetle rozvojovej agendy a získať najmä politické potvrdenie prepojenia SSR s rozvojovými cieľmi, čo sa vďaka tomuto stretnutiu aj podarilo dosiahnuť.

SR tiež pokračovala vo výkone funkcie predsedu riadiaceho výboru Medzinárodného poradného tímu pre reformu bezpečnostného sektora (ISSAT), ktorého cieľom je posilnenie

odborných kapacít medzinárodného spoločenstva a členských štátov pre bezpečnosť a spravodlivosť, najmä v post-konfliktných a zlyhávajúcich štátoch.

Na rozvoj témy reformy bezpečnostného sektora sa Slovensko zameriavalo aj v OBSE. Ako predseda Skupiny priateľov SSR intenzívne spolupracovalo s minuloročným srbským predsedníctvom OBSE s cieľom ďalšieho rozpracovania témy SSR v organizácii, najmä však v otázke vypracovania interných smerníc OBSE pre SSR.

SR zintenzívnila svoje angažovanie sa v agende SSR aj v rámci EÚ. V spolupráci s Holandskom iniciovala rozhodnutie FAC z 18.5.2015 vypracovať širší strategický rámec EÚ pre SSR do polovice r. 2016. Za týmto účelom realizovala SR s Holandskom (NL) na pôde EÚ semináre a workshopy s cieľom posunúť inštitucionálnu debatu o forme a obsahu nového strategického rámca. V týchto aktivitách bude SR pokračovať aj v r. 2016 podľa dohody s NL a potrieb Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS) a Európskej komisie (EK), ktoré sú spracovateľom tohto rámca.

V praktickej operačnej rovine sa SR sústredila na podporu procesov reformy a budovania bezpečnostného sektora formou poradenstva a výcviku afganských bezpečnostných zložiek, ako aj pri posilňovaní princípov právneho štátu a pri reformách hraničnej polície a podpore manažmentu hraníc na západnom Balkáne a na ukrajinsko-moldavskej hranici.

Reforma bezpečnostného sektora zostáva naďalej prierezovou prioritou zahraničnej politiky SR, ako aj jednou zo sektorových priorít Oficiálnej rozvojovej pomoci SR.

III.2 Rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc

V roku 2015 SR pokračovala v uplatňovaní teritoriálnych a sektorálnych priorít definovaných v Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2014-2018 a aktívne využívala nástroje rozvojovej spolupráce (dotačná schéma, mikrogranty, CETIR atď.). Podobne ako v minulom roku bola naša pozornosť venovaná najmä programovým krajinám Afganistan, Ukrajina, Keňa a Moldavsko a naša pomoc prioritne smerovala do oblastí vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, poľnohospodárstva, na dobrú správu vecí verejných alebo vodného hospodárstva. MZVaEZ SR v roku 2015 disponovalo sumou 6,7 mil. EUR určenou na bilaterálnu rozvojovú spoluprácu.

V priebehu roka 2015 nadobudla mimoriadny význam humanitárna pomoc poskytovaná krajinám a ich obyvateľom, ktorí boli postihnutí živelnými pohromami, stali sa obeťami vojnových konfliktov a pod. Dominovala humanitárna kríza v súvislosti s pokračujúcim vojnovým konfliktom v Sýrii a z nej rezultujúca utečenecká kríza, ktorá zasiahla celú Európu. Na rôzne aktivity v rámci priamej finančnej humanitárnej pomoci bolo z rozpočtových prostriedkov MZVaEZ použitých viac ako 1 164 tis. EUR.

Slovensko tiež poskytlo pomoc Ukrajine tak bilaterálne, ako aj v rámci Vyšehradskej štvorky a Európskej únie. Celková výška slovenskej pomoci Ukrajine dosiahla od začiatku krízy v roku 2014 2,813 milióna EUR. V roku 2015 dosiahla slovenská pomoc pre Ukrajinu výšku 1,73 milióna EUR.

Nad rámec štandardných príspevkov sa SR aktívne zapojila aj do ďalšieho posilnenia finančných kapacít medzinárodných organizácií a osobitných fondov EÚ (napr. Regionálny zverenecký fond EÚ pre krízu v Sýrii (MADAD), Núdzový zverenecký fond EÚ pre stabilitu a riešenie príčin nelegálnej migrácie a vysídlených osôb v Afrike a ďalších).

Tým, že sa SR stala členom Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (OECD/DAC; v roku 2013) sme sa zaviazali aplikovať štandardy a pravidlá organizácie. Adaptácia na tieto nové podmienky preukázala nevyhnutnosť zmeny legislatívneho rámca a preto MZVaEZ SR v r. 2015 pripravilo návrh nového zákona o rozvojovej spolupráci, ktorý v novembri schválila Národná rada SR pod. č. 392/2015 Z. z. Zavedením nových nástrojov rozvojovej spolupráce, ktoré môžu efektívnejšie zabezpečiť udržateľné výsledky, reaguje zákon na moderné trendy a výzvy rozvojovej spolupráce.

Rok 2015 priniesol aj zadefinovanie nových rozvojových cieľov po roku 2015 medzinárodným spoločenstvom. Na septembrovom globálnom rozvojovom samite v New Yorku, bol prijatý záverečný dokument definujúci novú rozvojovú agendu do roku 2030 (Premena nášho sveta: agenda 2030 pre udržateľný rozvoj). Dokument okrem iných zásadných momentov kladie dôraz na vytváranie demokratických inštitúcií, dobrej vlády a rešpektovanie ľudských práv, bez ktorých rozvoj nie je možný.

IV. Financovanie

Na zabezpečenie účasti v aktivitách medzinárodného krízového manažmentu vynaložila SR v roku 2015 celkovo 18 182 084 EUR, z toho z rozpočtovej kapitoly MO SR (OS SR) 16 926 000 EUR, z rozpočtovej kapitoly MV SR (PZ) 1 256 084 EUR.

Záver

V poradí štvrtá *Správa o pôsobení SR v aktivitách MKM* poskytuje informáciu o zapojení SR do operácií a misií medzinárodného krízového manažmentu prostredníctvom všetkých príspevkov, t.j. príslušníkov OS SR, PZ, FS a odborníkov MZVaEZ SR. SR sa v roku 2015 zapojila celkovo do 14 misií MKM, a to v rámci aktivít EÚ (6), OBSE (3), NATO (2) a OSN (3). V roku 2015 sa SR po prvýkrát zapojila do misie OSN MINUSTAH na Haiti. Ku koncu roka 2015 mala SR najväčší kontingent v misii UNFICYP na Cypre. Počas sledovaného obdobia neprišlo k závažnej ujme na zdraví alebo úmrtiu v radoch občanov SR zaradených do operácií a misií medzinárodného krízového manažmentu.

Do misií OBSE sa zapájali aj občania SR, ktorí nie sú zamestnancami štátnej správy SR a prihlásili sa do výberového konania na sekondované posty v príslušných misiách, na ktoré ich nominovalo MZVaEZ SR. V priebehu roku 2015 pôsobili takýto občania SR v misiách OBSE na Ukrajine (3), na hraničných prechodoch Ukrajiny a Ruska (1), v Kosove (2), v Bosne a Hercegovine (1) a v Turkménsku (1). Ich pôsobenie v misiách OBSE nepredstavuje žiadne priame náklady pre štátny rozpočet SR, nakoľko sú odmeňovaní z prostriedkov OBSE.

Spolupráca príslušných rezortov pri príprave a realizácii zapojenia SR do aktivít medzinárodného krízového manažmentu sa uskutočňovala v roku 2015 na rôznych úrovniach s využitím operatívnej komunikácie za účelom čo najefektívnejšieho využitia ľudských, finančných a materiálnych zdrojov v zmysle komplexného prístupu, ktorého východiskom je spoločné úsilie civilných a vojenských aktérov pri prevencii, riešení a odstraňovaní následkov konfliktov, kríz, prírodných a priemyselných katastrof a pri stabilizačnom a rozvojovom úsilí.

Z geografického hľadiska SR v roku 2015 pôsobila predovšetkým v oblastiach svojho prioritného politického záujmu – na západnom Balkáne, v štátoch východnej Európy a Strednej Ázie, v Afganistane, na Blízkom východe a na Cypre.

Zapájanie SR do aktivít MKM v roku 2016 bude v súlade so Zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2016. Okrem zachovania príspevku v súčasne prebiehajúcich misiách má SR záujem rozšíriť svoju pôsobnosť aj do nových misií, vrátane tých, ktoré pôsobia na území Ukrajiny, ale aj v iných častiach sveta. V tejto súvislosti je na rok 2016 naďalej prioritou zapojenie sa do misie EUAM Ukrajina. SR sa bude snažiť udržať personálne zastúpenie aj v misiách EUMM Gruzínsko a EULEX Kosovo podľa potreby, prípadne bude svoje personálne kapacity presúvať podľa operačných potrieb najmä do misií na Ukrajine (EUAM Ukrajina). Okrem toho sa bude PZ usilovať prispievať k reforme bezpečnostného sektora OSN účasťou v misii OSN na Haiti.

SR sa bude aj naďalej usilovať uspieť v konkurenčných výberových konaniach do vybraných civilných misií EÚ svojimi expertmi z rôznych bezpečnostných zložiek, vrátane PZ, FS a MZVaEZ SR. Vo svojich príspevkoch do aktivít MKM bude SR prihliadať aj na rovnomerné zastúpenie žien. Za účelom vysielania civilných expertov bude kladený osobitný dôraz na systematické vyčleňovanie zdrojov a kapacít v rámci relevantných orgánov štátnej správy. SR bude hľadať aj nové možnosti vyslania civilných expertov, napríklad v oblasti prokuratúry a justície. Legislatívny rámec, ktorý poskytuje zákon č. 503/2011 Z. z. o vysielaní civilných expertov na výkon práce do aktivít krízového manažmentu mimo územia SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov, môže SR v budúcnosti aktívnejšie využívať na posilňovanie svojej civilnej angažovanosti pri riešení kríz. Zámerom SR v zmysle uvedeného zákona je do aktivít post-konfliktnej rekonštrukcie zapájať aj expertov z iných oblastí vrátane poľnohospodárstva, rozvoju vidieka, vzdelávania a zdravotníctva.